

YUVAYA DÖNÜŞ
THE RETURN OF THE NATIVE
Thomas Hardy

İngilizceden Çeviren: İsmail Ferhat Çekem
Yayına Hazırlayan: Mahir Koçak
Dizgi ve Kapak: Naz Yıldız
Editör: Ezgi Alkan

Sertifika No: 43569
Baskı ve Cilt: İşkur Matbaa
Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 1370 Cadde No: 5 İvedik OSB. / Ankara (0312) 394 52 62
ISBN: 978-625-99261-2-4
Sertifika No: 52314
Birinci Basım: Eylül 2023

Çeviriye esas olarak *Macmillan and Co. 1919* baskısı alınmıştır.

Bütün yayının hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yedi Kültür Sanat ve Yayıncılık Faaliyetleri A.Ş.
Birlik Mah. 448.Cad. 455.Sok. No:18 Çankaya/Ankara
Tel: (312) 496 27 10 Faks: (312) 496 27 19
www.yediyayinlari.com info@yediyayinlari.com

Thomas Hardy: İngiliz romancı ve şair. 2 Haziran 1840 tarihinde Dorchester'da dünyaya geldi. Genç yaşta mimar çıraklığı yapmaya başladı. İlk romanını 1868'de yazan Hardy'nin romanlarının çoğu yarı kurgusal Wessex bölgesinde geçer, eserlerinde kırsal bölgede yaşayan ve tutkuları ile toplumsal koşulları arasında sıkışıp kalan trajik karakterleri işler. 1895 yılına kadar aralarında *Far From the Madding Crowd*(1874), *Tess of the D'Urbervilles*(1891), *Jude the Obscure*(1895) olmak üzere birçok eser kaleme alan Hardy, bu tarihten sonra şiire yönelmiştir. 11 Ocak 1928 yılında yaşama veda eden Hardy, hayattayken birçok kez Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmiştir.

İsmail Ferhat Çekem (1973): Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler bölümünü bitirdi. Üniversitede başladığı çeviri uğraşına iş hayatında aralıklarla devam etti. 2018 yılından bu yana tam zamanlı olarak politika, ekonomi, sosyal bilimler ve edebiyat alanlarında İngilizceden çeviri yapmaktadır. En büyük desteği eşi ve çeviri yaparken kucağından inmeyen kedisidir.

Thomas Hardy

YUVAYA DÖNÜŞ

Çeviren: İsmail Ferhat Çekem

*“İstedim onu ardımda bırakmayı,
Hüzne kapımı açmayı;
Oysa ne çok seviyor beni,
Ne çok istiyor iyiliğimi;
Vazgeçmiyor benden, beni düşünmekten.
Onu bir kandırsam,
Bir terk edebilsem,
Heyhat! Vazgeçmiyor benden, beni düşünmekten.”¹*

---

1. John Keats, *Endymion, Dördüncü Kitap, Song of the Indian Maid.* (ç. n.)

ÖNSÖZ

BİRAZDAN okuyacağınız olayların 1840 ile 1850 yılları arasında yaşanmış olması mümkündür; buralarda “Budmouth” adıyla bilinen eski kaplıca, o tarihlerde, Kral I. George dönemindeki göz alıcılığını, prestijini bir nebze olsun hâlâ koruyor, ülkenin iç kırsımalarında yalnız başına ikamet eden romantik, hayalperest bir ruhu canlılığıyla hâlâ cezbedebiliyordu.

Bu kasvetli hikâyenin geçtiği yer, yani herkesin bildiği ismiyle “Egdon Heath”, aslında başka başka isimler taşıyan, tapu kayıtlarında birleştirilmiş ya da birbirine benzediği için aynı yer kabul edilmiş, sayıları en az bir düzineye varan kırsal arazilerden oluşur; Egdon Heath’in bu arazilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğu, yani buna en azından gayret edildiği, sabanın toprakta gelişigüzel bıraktığı izlerle ya da ağaçlandırılan bölgelerle şimdilerde bir nebze gizlenmiş olsa da buralar özellikleri ve görünüşleri itibarıyla neredeyse birbirinin aynıdır.

Güneybatısına düşen kısmı burada tarif edilen bu geniş arazinin içinde bir yerlerin, Wessex Kralı Lear’ın gezdiği bozkırlar olduğunu hayal etmek hoş.

T.H.

Temmuz, 1895

BİRİNCİ KİTAP

ÜÇ KADIN

ZAMANIN ÇOK AZ YIPRATABİLDİĞİ BİR YÜZ

I

KASIM ayının bir cumartesi günü, vakit öğleden sonradan alacakaranlığa dönüyor; Egdon Heath olarak bilinen uçsuz bucaksız, etrafı çevrilmemiş, yabani kalmış toprak parçası anbean kahverengileşiyordu. Yukarıda gökyüzünü bir uçtan bir uca kaplayan incecik beyaz bulutlar bütün bozkırın üzerine kurulmuş bir çadırdı.

Gökyüzü bu solgun siperle, topraksa bitki örtüsünün en koyusuyla kaplandığından ikisinin kavuştuğu ufuk çizgisi kolayca seçiliyordu. Bu kadar belirgin bir tezat, gökyüzündeki yerini vaktinden evvel almış gecenin bir parçası gibi gösteriyordu bozkır: Gökyüzüne bakınca gündüzün daha orada durduğu, yeryüzüne ise büyük ölçüde karanlık çöktüğü ayırt edilebiliyordu. Karaçalı-ları biçmekle uğraşan biri başını kaldırıp baksa işine devam etmek gelirdi içinden; başını eğip yere baktığındaysa kestiği çalı çırpı-ları hemen demet yapıp evine gitmeye karar verirdi. Yeryüzünün ve gök kubbenin göz alabildiğince uzaktaki çizgileri maddeyi ne kadar birbirinden ayırıyorsa zamanı da o kadar ayırıyordu sanki. Bozkır kaplamış koyuluk tek başına yarım saat erken batırmıştı günü; benzer bir şekilde şafağı geciktirebilir, öğle vaktini hüzünlendirebilir, ender görülen ama koptu mu da gökyüzüne surat astıran fırtınaların habercisi olabilir ve aysız bir gece yarısının donukluğunu bir korku ve ürperme sebebine dönüştürebilirdi.

İşin doğrusu, Egdon Heath denen viraneliğin muhteşemliği, kendine özgü görkemi tam da her gece yeniden karanlığa karşı-

tığı bu dönüm noktasında başlıyordu; böyle bir zamanda orada bulunmamış birinin onu anladığı söylenemezdi. Bu değişim en çok, açıkça görülemediği zamanda hissedilirdi; değişimi bütünüyle kavramak, bu değişime neyin sebep olduğunu anlamak için o saatte orada olmak ve bir sonraki şafağa kadar geçecek birkaç saati beklemek gerekiyordu; işte o zaman, ancak o zaman gerçek hikâyesini anlatırdı Egdon Heath. Orası, aslında geceyle yakından ilintiliydi; gece yüzünü gösterdiğinde, o manzarayla gecenin birbirine kavuşmaya meylettiği sezilebilirdi. Birbiri ardına hüznle sıralanan tepecikler ve çukurlar sanki kasvetini içlerinde eksiksiz hissettikleri akşamı karşılamak için ayaklanır, gökyüzünde yoğunlaşmış yere inen karanlık, bozkırın nefesinden aynı süratle havaya karışırdı. Gökyüzündeki bilinmezlikle yeryüzündeki bilinmezlik işte böylece orta yerde kavuşur, gecenin karanlığında yarenlik ederdi.

Ne yapmak istediğinden kesinlikle emin, amacına ulaşmak için gözünü kırpmadan etrafı seyreden bir yerdin artık orası, çünkü diğer şeyler derin bir uykuya dalarken bozkır sanki ağır ağır uykusundan kalkar ve kulak kabartırdı. Her gece o muazzamlığıyla bir şeyleri beklerdi sanki; fakat bu şekilde, hiç kıpırdamadan yüzyıllar boyu o kadar beklemiş ve o kadar çok badire atlatmıştı ki artık son bir badireyi –nihai yıkımı– beklediği düşünülebilirdi sadece.

Egdon Heath, kendine özgü ve doğal ahengi nedeniyle burayı sevenlerin dönüp dönüp hatırladığı bir yerdin. Çiçeklerin, meyvelerin yetiştiği, gördükçe insanın içini açan kırlar bu kadar aklına düşmez kimsenin, çünkü o çiçekler, o meyveler olmasa oralara rağbet etmek kimsenin aklına gelmez. Alacakaranlık, Egdon Heath'in manzarasıyla birleşerek haşinliğe sığınmadan görkemli, gösterişe kaçmadan etkileyici, ikazlarının altını çizen, büyüklüğünü sadeliğiyle gösteren bir şeye evrilirdi. Bir hapisanenin cephesini kendisinin iki katı büyüklüğündeki bir sarayın cephesinde rastlanan haysiyetten çok daha fazlasıyla süsleyen vasıflar, bu bozkıra, kabul görmüş güzellikleriyle bilinen yerlerde eksikliği kesinlikle hissedilen bir yücelik katardı. Yaşadığımız zamandan keyif alıyorsa gördüğümüz manzaradan da keyif alırız; peki ya keyif almıyorsa? İnsanlar, kasvetin bulaştığı yerlerde içlerinin bunalmasından ziyade güzelliğine anlam veremedikleri yerlerin gerçek yüzünün ortaya çıkmasından sıkıntı çekmiştir. Yorgun, yıpranmış, yabani

Egdon Heath ise çekicilikle, hoşlukla anılan türde güzelliğe değil, ondan daha gizli saklı, daha az rastlanan bir içgüdüye, çok sonradan öğrenilmiş bir duyguya hitap ederdi.

Bu alışlagelmiş güzelliğin rakipsiz hâkimiyetinin sona ermek üzere olup olmadığını gerçekten de sormak gerekir. Belki Tempe Vadisi'nin yerini, bilinen dünyanın sınırları ötesindeki ıssız ve çorak topraklar alacak;² belki insanlık, antik çağlarda hoşuna gitmemiş bir karamsarlığın çevresini sarmasına giderek daha fazla uyum sağladığını fark edecektir. Daha fazla düşünen insanlar nasıl yola getiriliyorsa yüceliği ıslah edilmiş kırların, denizlerin ya da dağların doğada görülebilecek yegâne manzaralar olmasının zamanı da belki geliyordur, belki de gelmiştir. Bu gidişle sıradan turistler, Güney Avrupa'nın üzüm bağlarını, mersin ağaçlarıyla dolu bahçelerini gördükçe ne hissediyorsa İzlanda'yı görünce de onu hissedecek; Alpler'i bir çırpıda geride bırakıp Scheveningen'in kum tepeliklerine giderken Heidelberg'i, Baden'i es geçecektir.

Dünya nimetlerinden elini ayağını bütünüyle çekmiş biri bile Egdon'da amaçsızca dolaşma hakkını kendinde görür, böyle bir manzaradan zevk aldığında çizgiyi aşmamış olurdu. O âna kadar bastırılmış, kendisini gösterememiş renklerden, güzelliklerden zevk almak, hiç değilse, doğuştan gelen hakkıydı herkesin. Egdon ancak yazın en civcivli günlerinde neşelenir gibi olurdu. Görkemden ziyade genellikle ağırbaşlılıktı onu çarpıcı hâle getiren ve çoğu zaman da kışın karanlığında, borasında, sisinde gelirdi öyle bir çarpıcılık. O zaman karşılık vermek için canlanırdı Egdon çünkü onun sevgilisi fırtına, dostuysa rüzgârdı. İşte o zaman tuhaf hayaletlerin evi olur; gece yarıları gördüğümüz ama böyle manzaralarla yeniden hayat bulmadıkları sürece bir daha aklımıza getirmediğimiz, uyanarak kaçabileceğimizi sandığımız felaket habercisi rüyalarla bizi sarıp sarmaladığını hayal meyal hissettiğimiz o yabani ve gözlerden irak mıntıkların en eskisi olduğu ve varlığının o zamana kadar fark edilmediği anlaşılırdı.

Egdon şimdilerde insan doğasıyla mükemmel uyum içinde bir yerdi: Ne berbat ne tiksindirici ne de çirkindi, ne sıradan ne

2. Tempe Vadisi: Antik çağda tanrı Apollon'un ve ilham perilerinin uğrak yeri olduğu kabul edilen vadi. Bugünkü Yunanistan'ın Teselya bölgesinde yer alır. (ç.n.)

görüldüğü gibi ne de munisti fakat tıpkı insanoğlu gibi hor görülüyor ve bunu sineye çekiyordu; bununla birlikte, o kahverengi tekdüzeliğinin içinde müstesna bir azameti ve gizemi vardı. Uzun süre önce inzivaya çekilmiş kimi insanlar gibi sanki yüzünden okunuyordu tek başınalığı. İnsanın aklına trajik ihtimaller getiren ıssız bir yüzü vardı.

Bu, karanlıkta kalmış, modası geçmiş, yerine yenisi konulmuş topraklardan Domesday Kitabı'nda³ bahsediliyor. Fundalarla, yaban çalılılarıyla, dikenli çalılarla kaplı ıssız bir arazi diye geçmiş burası kayıtlara: "Bruaria."⁴ Ardından arazinin uzunluğu ve genişliği fersah cinsinden verilmiş; bu kadim uzunluk birimiyle yapılan ölçümün gerçekte neye karşılık geldiği biraz şüpheli olsa da sayılardan anlaşıldığı kadarıyla Egdon arazisi geçmişten bugüne neredeyse aynı büyüklükte kalmış. "Turbaria Bruaria"⁵ –yani bu arazide turba kömürü çıkarma hakkının verildiği– bölgeyle ilgili bazı belgelerde geçiyor. Yine bu karanlık topraklardan "Her yeri fundalık ve yosun kaplamış," diye bahsediyor Leland.⁶

Elimizde en azından bu coğrafyayla ilgili elle tutulur gerçekler, bugüne kadar varlığını koruyan ve insanı hakikaten tatmin eden kanıtlar vardı. Egdon şimdi nasıl zapt edilemeyen, herkes tarafından dışlanan bir yerse geçmişte de hep öyle olmuştu. Onun düşmanı medeniyetti; bu topraklar, bitki örtüsüyle kaplandığı ilk andan beri hep o kadim kahverengi elbisesini, kendine özgü o doğal ve değişmez kıyafetini giyerdi. Toprağın yetindiği bu saygıdeğer kıyafet, insanların kibirle giyindikleri elbiselerle dalga geçerdii biraz. İnsan bozkıra kesimi ve renkleri modern zevki yansıtan bir kıyafetle çıkarsa anormal görünmesi hemen hemen kaçınılmaz olur. Toprağın örtüsü bu kadar yalınken sanki biz de ancak en

16

3. Domesday Kitabı: İngiltere Kralı I. William'ın emriyle hazırlanan ve 1086 yılında tamamlanan kadastro ve envanter çalışması. İngiltere'nin büyük bölümünü ve Galler'in bir kısmını kapsayan bu çalışmada hangi arazinin kime ait olduğu, ne kadar gelir getirdiği, kaç kişiyi barındırdığı, doğal kaynaklarının ne olduğu, arazide ne üretildiği, ne kadar hayvan beslendiği kayıt altına alınmıştır. (ç.n.)

4. (*Lat.*) Bruaria: Fundalık, kırsal arazi. (ç.n.)

5. (*Lat.*) Turbaria Bruaria: Turba kömürü çıkartılan kırsal arazi. (ç.n.)

6. John Leland (1503-1552), İngiliz kütüphaneci ve antik çağ tarihçisi. (ç.n.)

eski ve en sade kıyafetimizle gezersek rahat edebiliriz.

Egdon'un orta yerindeki vadide bozkırı göz alabildiğince çevreleyen, tepelerin ve sırtların dışındaki dünyaya gözün değmediği yerde dikenli bir çalının gövdesine şimdi olduğu gibi akşamla gece arasında bir saatte sırtını vermek, toprağın üzerinde ve altında ne varsa tarih öncesi zamanlardan ve başının üzerindeki yıldızlar gibi değişmeden kalmış olduğunu bilmek; değişime ayak uyduracağı diye akıntıya kapılmış, karşı konulamayacak kadar güçlü o Yeni'nin aralıksız saldırılarına maruz kalmış insan zihninin dengesini bulmasını sağlardı. Bu büyük, bozulmamış yerin kadim zamanlardan kalma, denizlerde olmayan bir sürekliliği vardı. Hangi denizin kadim zamanlardan kaldığı söylenebilir ki? Güneşle damıtılan, ay ışığıyla yoğrulan deniz her yıl, her gün, belki her saat yenilenir. Deniz değişmiş, çayırlar değişmiş, nehirler, köyler ve insanlar değişmiş, fakat Egdon aynı kalmıştı. O arazi ne havanın aşındırıp tahrip edebileceği kadar eğimli ne de su baskınlarının ve alüvyonların kurbanı olacak kadar düzdü. Yıllanmış bir şose yol ve birazdan bahsedeceğimiz, yoldan da eski bir höyük haricinde –ki bunların ikisi de uzun süredir aynı kaldıkları için neredeyse tabiatın kendisine dönüşmüştü– arazideki en önemsiz pürüzler dahi kazmanın, sabanın, küreğin değmesiyle oluşmuş değildi; bunlar, son jeolojik çağdaki değişimin rötuşlarından başka bir şey değildiler ve öyle de kalmışlardı.

Yukarıda bahsedilen şose yol, Egdon Heath'in alt kesimlerini zikzaklar hâlinde kateder, bir ufuk çizgisinden öbürüne uzanırdı. Güzergâhının pek çok bölümünde bu bölgeye mahsus eski bir yolun üzerinden geçerci: Romalılardan kalma büyük Batı Yolu'ndan ayrılmış, Via Iceniana ya da Ikenild Caddesi diye bilinen yoldu bu. Sözü edilen akşamda, her ne kadar Egdon'un önemsiz unsurlarını silikleştirmeye yetecek kadar kasvet çökmüş olsa da yolun beyaz yüzeyinin neredeyse her zamanki kadar aydınlık kaldığı dikkati çekecektir.